

Asia: VN/34558/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentteja rakentamislain muutoksista

A) Kuluttajapalveluissa käytettävät tilapäiset tapahtumarakenteet:

Tukes valvoo kuluttajapalveluita kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) nojalla. Tukes on valvonnassaan havainnut turvallisuuspuutteita kuluttajapalveluissa käytettävissä rakenteissa, kuten tilapäisissä tapahtumarakenteissa. Turvallisuuspuutteiden vuoksi tapahtumarakenteita on jouduttu korjaamaan juuri ennen tapahtuman alkamista, jättämään pois tapahtuman käytöstä tai pahimmillaan koko tapahtuma on jouduttu perumaan viime hetkellä tapahtuman suunniteltuna alkamisajankohtana.

Rakentamislain muutosehdotuksen mukaan lakia täsmennettäisiin siten, että tilapäiset tapahtumarakenteet eivät edellytä rakentamislupaa. Muutos voi heikentää tapahtumien ja muiden kuluttajille tarjottavien palveluiden turvallisuutta. Tukes ei pidä kuluttajaturvallisuussäntelyn näkökulmasta kannatettavana, että tapahtumarakenteita koskevaa sääntelyä kevennettäisiin ehdotetulla tavalla.

Rakentamislain 42.1 §:n perusteluiden (HE 139/2022 vp) mukaan lain muusta sääntelystä ei luovuttaisi, vaikka rakennuskohde ei tarvitsisi rakentamislupaa (s. 169). Tilapäisten tapahtumarakennelmien rakenteellisen turvallisuuden valvominen kuuluisi siis yhä rakentamislain valvontaviranomaisen toimivaltaan. Tukes on havainnut, että rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluva tapahtumissa ja muissa kuluttajapalveluissa käytettävien rakenteiden käytönaikaisen turvallisuuden valvonta vaikuttaa käytännössä olevan usein vähäistä. Tämän vuoksi ehdotettu muutos heikentäisi kuluttajien turvallisuutta, jos lupamenettelyn ulkopuolelle jäävien tapahtumarakennelmien rakenteellisista turvallisuuspuutteista aiheutuu vaaraa.

Muiden säädösten (kuten kuluttajaturvallisuuslaki ja pelastuslaki 379/2011) valvontaviranomaisilla ei pääsääntöisesti ole toimivaltaa puuttua rakenteellisiin puutteisiin. Muilla viranomaisilla ei myöskään yleensä ole riittävää osaamista arvioida esimerkiksi rakenteiden turvallisuuteen liittyviä asiakirjoja tai edellyttää tarvittavia rakenteiden valmistajien asiakirjoja, jotka usein puuttuvat tapahtumajärjestäjiltä.

Tukesin havaintojen perusteella tapahtumarakenteiden turvallisuuteen ei nykyiselläänkään kiinnitetä riittävästi huomiota ja niissä esiintyy säännönmukaisesti turvallisuuspuutteita.

Ehdotetun 42.1 §:n 4 kohdan perusteluiden mukaan tilapäisiksi tapahtumarakenteiksi katsottaisiin yksittäistä tapahtumaa varten pystytetyt tapahtumarakenteet, jotka ovat käytössä joidenkin tuntien tai pisimmillään joidenkin viikkojen ajan (s.40–41). Käytännössä suurin osa tapahtumarakenteista on käytössä pisimmillään joidenkin viikkojen ajan. Ehdotuksen mukaan niiden rakentaminen ei edellyttäisi minkäänlaista lupaa.

Kuluttajaturvallisuuden kannalta on ongelmallista, jos suurta osaa tapahtumarakenteista ei valvottaisi edes luvitusvaiheessa. Jos tilapäisiltä tapahtumarakenteilta ei edellytetä rakentamislupaa, Tukes katsoo, että yli vuorokauden pystytettynä olevia rakenteita ei tulisi pitää tilapäisinä ja niiltä tulisi edellyttää rakennusvalvonnan käsittelyä. Rakentamislupamenettelyn ulkopuolella voisivat olla esimerkiksi alle vuorokauden pystytettynä olevat tapahtumarakenteet.

B) Puhtaan siirtymän sijoittamislupa

Tukes on kemikaaliturvallisuuslain (laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta, 390/2005) mukainen lupa- ja valvontaviranomainen. Kun selvitetään kaavan vaikutuksia ja mm. riskialttiiden kohteiden sijoittamista, Tukesilta on pyydettävä lausunto silloin, kun kyse on alueesta, joka kuuluu Tukesin valvonnassa olevien laitosten konsultointivyohtykkeeseen.

Voimassa olevan kaavan ja rakennuslupan edellytysten lisäksi on otettava huomioon kemikaaliturvallisuuslainsäädännön vaatimukset. Kemikaaliturvallisuuslainsäädännössä laitoksen sijoittamista tarkastellaan erityisesti sillä perusteella, mitkä ovat toiminnasta aiheutuvat riskit sekä mahdollisten onnettomuuksien vaikutusalueet. Vaikka kaava ja rakennuslupa mahdollistaisivat uuden laitoksen sijoittamisen, kemikaaliturvallisuuslainsäädäntö voi rajoittaa laitoksen sijoittamista.

Puhtaan siirtymän teollisuushankkeiden listalla olevista kohteista ainakin energiantuotantolaitokset, vetylaitokset, akkutehtaat ja akkumateriaaleja valmistavat laitokset voivat tarvita myös Tukesin kemikaaliturvallisuuslupan. Tukes arvioi lupakäsittelyssä mm. laitoksen turvallista sijoittamista ja turvallista käyttöä sekä onnettomuuksiin varautumista. Uuden kemikaaliturvallisuuslupan käsittelyaika on nykyisin noin 8 kuukautta.

Tukes katsoo, että rakentamislain muutoksen jatkovalmistelussa olisi arvioitava, täyttääkö puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskeva menettely Seveso III – direktiivin (2012/18/EU) 13 artiklan vaatimukset maankäytöstä. Lisäksi tähän liittyen olisi arvioitava, täyttääkö menettely kemikaaliturvallisuuslain 20 §:ssä säädetyn vaatimuksen kaavan huomioon ottamisesta kemikaalilaitosten sijoittamisessa.

Laitoksen sijoittamisessa tulisi huomioida myös yritystoiminnan laajenemistarpeet ja -mahdollisuudet pitkällä aikavälillä.

C) Muita kommentteja

Tukes on rakennustuotteiden markkinavalvontaviranomainen. Rakennustuotteiden markkinavalvonnasta säädetään rakentamislain 15 luvussa, johon ei esitetä tehtäväksi muutoksia nyt lausunnolla olevassa hallituksen esityksen luonnoksessa. Tukes haluaa kuitenkin tuoda tässä yhteydessä esiin, että myös rakentamislain 15 luvun säännökset vaativat uutta tarkastelua. Säännökset eivät tällä hetkellä ole kaikilta osin riittävän tarkkoja ja yksiselitteisiä, jotta Tukes voisi toteuttaa lakisäateistä markkinavalvontatehtäväänsä tehokkaasti ja tasapuolisesti, kun

rakentamislaki tulee voimaan vuoden 2025 alussa. Valvonnan tulee olla yhtä tehokasta ja tasapuolista riippumatta siitä, kuuluvatko valvonnan kohteena olevat tuotteet EU:n harmonisoidun sääntelyn soveltamisalaan vai koskeeko niitä ainoastaan kansallinen lainsäädäntö.

Esimerkiksi rakentamislain 15 luvun säännöksissä käytetty terminologia vaatii tarkennusta. Tietyt markkinavalvonnan kannalta olennaiset määritelmät mm. puuttuvat säännöksistä kokonaan. Myöskään selvityskustannusten korvausvelvollisuus ei ole tasapuolista ja valvonnan toimivallan laajuus on osittain epäselvä.

2. Esityksen mukaan Ilmastaselvityksessä tulisi raportoida uuden rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Asetusvalmistelun helpottamista varten kysymme, tulisiko näkemyksesi mukaan vähähiilisyyсарviointi tehdä rakennukselle sekä rakennuspaikalle (rakennuspaikalla tarkoitetaan mm. rakennuksen perustuksia), vaikka hiilijalanjäljen raja-arvot on suunniteltu koskevan vain rakennusta?

Vastaus:

A: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää vain rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

B: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää rakennuksen sekä rakennuspaikan hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

-

3. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioit esitetyillä muutoksilla olevan edustamasi tahon kannalta?

-

4. Kommenteja alueidenkäyttölain 57, 188 a ja 197 §:stä

-

5. Kommentteja ympäristönsuojelulain 156 b §:stä

-

6. Kommentteja laista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympärisövaikutusten arvioinnista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Kerttula Tuiri
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Karjalainen Sanna-Mari

